

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในยุคการสื่อสารไร้พรมแดนนี้ เกิดขึ้นจากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาไม่หยุดยั้ง และบทบาทของการแข่งขันขององค์กรสื่อข้ามชาติขนาดใหญ่ในกิจกรรมการสื่อสารโลก ภาพของการแลกเปลี่ยนไหลเวียนของข่าวสารระหว่างประเทศ จึงไม่ใช่ภาพมิติเดียวที่มีการไหลไปไหลกลับอย่างเป็นระเบียบเหมือนในอดีตอีกต่อไป หากแต่เป็นภาพที่เต็มไปด้วยความสับสนซับซ้อน เนื่องจากแหล่งผลิตข่าวสารมีอยู่ทั่วทุกมุมโลกและการไหลของสารก็มีลักษณะมากมายหลายทิศทาง (Multi-directional flow) ท่ามกลางภูมิทัศน์ของการสื่อสารโลกที่เปลี่ยนไป นักวิชาการจำนวนมากเริ่มอธิบายปรากฏการณ์ของการสื่อสารโลกจากมุมมองใหม่ ๆ เพื่อทำความเข้าใจบทบาทอันแท้จริงของสื่อในกระบวนการของการครอบงำและพึ่งพากันในบริบทของสากล¹

จากคำกล่าวของกาญจนา แก้วเทพ (2534 :17) “คนเรานั้นไม่สามารถรับรู้โลกของความเป็นจริงได้ด้วยตนเองเสมอไป ส่วนใหญ่เป็นการรับรู้ผ่านตัวกลางอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ที่มีตัวกลางที่สำคัญคือ สื่อมวลชน ที่ทำหน้าที่ฉายภาพเหตุการณ์ สถานที่ต่างๆ ให้ผู้คนได้รับรู้ ทั้งนี้เพราะว่าเราไม่สามารถรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ได้ด้วยประสบการณ์ตรงของคนเราอย่างเดียว โดยเฉพาะเรื่องที่อยู่ห่างไกล”เป็นคำกล่าวที่เหมาะสมอย่างยิ่งในยุคที่สังคมมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยข้อมูลข่าวสาร ทั้งจากแหล่งข่าวในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะสื่อทรงอิทธิพลจากตะวันตกที่คนส่วนใหญ่ให้ความไว้วางใจในความถูกต้องชัดเจน และที่สำคัญ ความรวดเร็ว คมชัดทั้งภาพและเสียง ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าสื่อดั้งเดิม ยิ่งทำให้สื่อกระแสหลักที่มีประเทศพัฒนาแล้วอย่างชาติตะวันตกเป็นศูนย์กลางกุมข่าวสารของโลกเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นสำนักข่าวทรงอิทธิพลอย่าง ซีเอ็นเอ็น เอพี ของสหรัฐอเมริกา รอยเตอร์ บีบีซี ของอังกฤษ เอเอฟพี ของฝรั่งเศส รวมทั้งทาสส์ของสหภาพโซเวียต เป็นต้น ล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านข่าวสารของ

¹วิภา อุดมฉันท. (2541). จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม: หลากมุมมองของการสื่อสารระหว่างประเทศ. โลกของสื่ออันดับที่ 2. หน้า 80 – 81.

ผู้ชมโทรทัศน์ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร ผู้ฟังวิทยุและผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อเหล่านี้ได้

เสนอวิธีคิดแบบตะวันตก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแข่งขัน การนำเสนอข่าวจึงเป็นสินค้าเพื่อแสวงหากำไรมากกว่าการแสวงหาความจริงหรือมีจุดยืนเพื่อผลประโยชน์และความสุขของมนุษยชาติ²

การรายงานข่าวสถานการณ์สงครามอ่าวเปอร์เซีย เมื่อปี ค.ศ 1991 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ และตั้งข้อสังเกตถึงบทบาทที่ค่อนข้างโน้มเอียงไปสนับสนุนการทำสงครามมากกว่าจะแสดงบทบาทต่อต้านสงคราม มุมมองสื่อตะวันตกอย่างเช่น ซีเอ็นเอ็นและสถานีโทรทัศน์ในอเมริกาจะให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของอาวุธและความสำเร็จในการโจมตีเป้าหมายมากกว่าที่จะสนใจผลกระทบด้านมนุษยธรรม ดังที่ Roach (1993 : 26) กล่าวว่า “สิ่งที่ผู้ชมทางบ้านได้เห็น คือ กลุ่มควันที่ลอยขึ้นหลังจากการโจมตีแล้วเท่านั้น โดยที่ผู้ชมทางบ้านไม่สามารถรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับประชาชนชาวอิรักแต่อย่างใด”³

เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2545 คืออีกบทสรุปแนวทางการทำงานและการนำเสนอข่าวของสำนักข่าวยักษ์ใหญ่ผู้ทรงอิทธิพลอย่าง ซีเอ็นเอ็น ให้ความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า โนม์เอียงฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและความเป็นกลางของข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอ ในขณะที่เดียวกันสื่อทางเลือกใหม่ก็เกิดขึ้นมากมายและกำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

อัลจาซีรา (ภาษาอาหรับแปลว่า เกาะ) เป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศกาตาร์ สามารถทำให้คนทั่วโลกรู้จักจากการออกอากาศเทปคำให้สัมภาษณ์ของ โอซามา บินลาดีน ผู้นำเครือข่ายอัล เคด้า จนโด่งดังขึ้นมาภายในเวลาชั่วข้ามคืน เพราะเป็นสื่อโทรทัศน์เพียงสถานีเดียวที่ได้มาซึ่งข่าวแบบ “เอ็กซ์คลูซีฟ ” ในขณะที่สำนักข่าวอื่นทั่วโลกต่างไร้หนทางที่จะเข้าถึงแหล่งข่าวคู่กรณีในตะวันตกกลางได้

การถือกำเนิดเกิดขึ้นของสถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา ในมุมมองของชาติตะวันตกถือว่าเป็นสัญญาณบ่งบอกให้รู้ถึง “ข้อจำกัด” และอิทธิพลการเสนอข่าวที่ลดลงของบรรดาสื่อโลกไม่ว่าจะเป็น เอเอฟพี เอพี รอยเตอร์ รวมทั้งสถานีโทรทัศน์บีบีซีและซีเอ็นเอ็น ซึ่งไม่เพียงสูญเสียสิทธิของการ “ผูกขาด” เนื้อหาเรื่องราวและวิธีการนำเสนอข่าวสารความเป็นไปของโลก แต่ยังหมายถึงโอกาสที่จะต้องตกอยู่ในสภาพจำยอมและอาจถูกทำลายจากสื่อทางเลือกได้ตลอดเวลา⁴

² วิทยา ว่องกุล. (2541). *วิกฤติสื่อมวลชน*. หน้า 7-8.

³ พรพิมล นาคนาวา. (2544). *สื่อมวลชนกับสันติภาพ*. โลกของสื่อ อันดับที่ 4. หน้า 107.

⁴ อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2546). *สื่อสันนิบาต*. หน้า 122-123.

ภาพข่าวของชาวมุสลิมหัวรุนแรง ป่าเถื่อน ที่สื่อชาติตะวันตกนำเสนอซ้ำแล้วซ้ำเล่าในมุมมองที่มีอคติกำลังจะถูกเปลี่ยนแปลงไป และภาพในมุมมองใหม่ๆ จะเข้ามาแทนที่ด้วยสื่อทางเลือกที่นำเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลายปราศจากการควบคุมจากชาติมหาอำนาจ

จากสงครามอ่าวเปอร์เซียจนถึงสงครามอิรัก ภาพข่าวแพร่กระจายสร้างวงจรพลังข่าวสารไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว โดยระบบการสื่อสารมวลชนอันทันสมัยนี้มีเพื่อฉายภาพลักษณ์จากละครสงครามการเมืองฉากใหญ่ระดับโลก ที่ต้องการแสดงให้เห็นตัวละครตัวเอกที่น่าแสดงโดยสหรัฐอเมริกา ประเทศที่มีผู้นำเก่งกาจ กล้าหาญ ทหารที่มีทักษะในการรบ และเทคโนโลยีอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง ภายใต้บริบทที่เปรียบเสมือนสหรัฐอเมริกาเป็นผู้พิทักษ์โลกที่ต้องธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสรีภาพ และความสงบสุขของประชาคมโลก และบทตัวร้ายสวมบทบาทโดยผู้นำเผด็จการแข็งกร้าวกับพลเมืองมุสลิมหัวรุนแรง ป่าเถื่อน เครื่องคิดในหลักคำสอนของศาสนาที่ลึกลับ น่าสะพรึงกลัว ยิ่งทำให้ทัศนคติของประชาคมโลกที่มีต่อพลเมืองอิรักและโลกมุสลิมย่ำแย่ลงเรื่อยๆ

การพึ่งพาข่าวสารจากสื่อตะวันตก ได้ครอบคลุมสื่อมวลชนโลกและสื่อมวลชนของประเทศไทยเองก็ได้รับอิทธิพลดังกล่าวเช่นกัน ทั้งในด้านเนื้อหาข่าว ภาพข่าว และแนวคิดและวิธีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโลกมุสลิม ซึ่งถอดแบบพิมพ์จากสื่อตะวันตกอยู่ไม่น้อย เช่น กรณีการรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สื่อมวลชนมุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง ความเหี้ยมโหดของผู้ก่อความไม่สงบที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมหรือผู้อ่านให้เปิดรับหรือซื้ออ่าน เพียงเพื่อการแข่งขันทางด้านธุรกิจมากกว่าที่จะสะท้อนปัญหาและผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับ

ค ว า ม

เดือดร้อนจากการก่อความไม่สงบ ซึ่งเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวยิ่งตอกย้ำภาพลักษณ์ให้ชาวมุสลิมและโลกมุสลิมเลวร้ายลงยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทยให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนในการนับถือศาสนา บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมีมากเป็นอันดับสอง คือ 2,815,900 คน จากประชากรทั้งประเทศ คือ 62,308,887 คน (ข้อมูลกรมการปกครอง ณ วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2546) ซึ่งถือว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งรองลงมาจากศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาหลักของประชากร ด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมนี้เองที่ทำให้เกิดความแตกแยกทางด้านเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ขาดซึ่งความเป็นเอกภาพของคนในชาติ บั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคง ทำให้ประสบความล้มเหลวในการพัฒนาสร้างชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือ คนไทยมุสลิม อาศัยอยู่ทั่วไปทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ แต่ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่กันอย่างหนาแน่นที่สุดคือ บริเวณชายแดนภาคใต้ได้แก่ จ. สตูล จ. ปัตตานี จ. ยะลา และ จ. นราธิวาส ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71 ของประชากรในท้องถิ่น⁵ หรือประมาณร้อยละ 50 ของประชากรมุสลิมในประเทศ



พื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และเทือกเขา ยกเว้นบริเวณชายทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราบ โดยทั่วไปจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติเหมาะสำหรับการเพาะปลูก อากาศอบอุ่นและมีฝนตกตลอดทั้งปี แต่ฝนตกชุกมากในฤดูฝน ผลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ อาชีพรองลงมาคือ การประมง การทำเหมืองแร่ การทำนาเกลือและค้าขาย

ด้านการแต่งกาย ผู้หญิงจะสวมชุด “ฮิญาบ” เป็นผ้าคลุมศีรษะเหลือไว้เพียงใบหน้า เสื้อแขนยาว กระโปรงยาว ส่วนผู้ชายจะสวมหมวกขาวและนุ่งโสร่ง การใช้ภาษา ภาษาพูดคือภาษามลายู ซึ่งจะเน้นใช้มากใน 3 จังหวัด คือ จ. ยะลา จ. ปัตตานี และ จ. นราธิวาส ใช้อักษรยาวี

⁵ คณะทำงานไทยมุสลิมแก้ปัญหาไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้. อังใน จรัญ มะมูดีม, กิติมา อมรทัต และพรพิมล ตรีโชติ. (2539). ไทยกับโลกมุสลิม : ศึกษาเฉพาะไทยมุสลิม. หน้า 57.

เป็นภาษาเขียน เพื่อความสะดวกในการสอนและศึกษาศาสนาอิสลาม นอกจากนั้นมีสถานที่ในการปฏิบัติศาสนกิจจำนวนมากและการปฏิบัติศาสนกิจมีความเคร่งครัด จะเห็นได้จากจำนวนของมัสยิดและความหนาแน่นของผู้ปฏิบัติศาสนกิจมากกว่าจังหวัดอื่นๆ ของประเทศ

สำหรับชนบทรอบนอกประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม อยู่ภายใต้กรอบของความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งมีหลายสิ่งที่ไม่สามารถต่อรองหรือละเมิดได้ เช่น ความเชื่อว่างศ์อัลลอฮ์เป็นพระเจ้าสูงสุดเหนือสรรพสิ่งทั้งมวล การถือว่ามีวันสิ้นโลก หรือถือว่ามีความดีความชั่ว ตลอดจน โศกและเคราะห์ ล้วนมาแต่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าทั้งสิ้น หรือมีการถือว่า พระมหาคัมภีร์อัล – กุรอาน เป็นถ้อยคำของพระเจ้า มีความสมบูรณ์สูงสุด จะคัดแปลงแก้ไขไม่ได้ทั้งสิ้น

ความศรัทธาร่วมกันดังกล่าวในสังคมมุสลิมทำให้เกิดลักษณะร่วมกัน คือ

1. มีความรู้สึกร่วมมืออย่างเหนียวแน่น โดยความรู้สึกนี้จะผูกพันกันจากการทำพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การละหมาดร่วมกันในวันศุกร์ พิธีกรรม การทำบุญ ซึ่งเป็นการรวมความรู้สึกของการแสดงตนกับกลุ่ม

2. มีความรู้สึกร่วมกันทางด้านวัฒนธรรมของมุสลิม มีความผูกพันร่วมของค่านิยมพื้นฐาน

3. การติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันจะใช้ภาษามลายู และตัวอักษรยาวี

4. ความแตกต่างจะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ที่เห็นได้ชัดคือ วิถีชีวิตทั้งหมดและการประพฤติปฏิบัติ

ดร. โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ นักวิชาการและราษฎรอาวุโสของสังคมไทยมุสลิมภาคใต้ได้กล่าวไว้ว่า ในการจะเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมมุสลิมนั้น จะต้องยอมรับความแตกต่างของมุสลิมและชนชาติอื่นใน 6 เรื่อง คือ⁶

1. ความเชื่อ (คือเชื่อในพระเจ้าจะไปถวายบังคมอะไรต่างๆ ไม่ได้)

2. อาหารการกิน

3. ค่านิยม

4. การแต่งกาย

5. ภาษาพูด

6. ระบบชีวิต เช่น การละหมาด การถือศีลอด 1 เดือน เป็นต้น

ถ้าสามารถยอมรับในข้อแตกต่างเหล่านี้แล้ว ก็จะทำให้มีความเข้าใจและสามารถจะพัฒนาทำประโยชน์อะไรต่างๆ ร่วมกันได้

⁶ จากการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2. ชาวไทยมุสลิมและการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม : การศึกษาภาคใต้ตอนล่าง. อังใน จรัญ มะมูลิ้ม และคณะ. (2541). หน้า 10-12.

และเป็นที่ยอมรับกันดีอยู่แล้วว่า รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมามีความพยายามแก้ไขความแตกต่างด้วยนโยบายรวมไทยหนึ่งเดียว (One – Thai Policy) เพื่อลดช่องว่างที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาการก่อความไม่สงบที่เรื้อรังมากกว่าครึ่งศตวรรษ

ตามข้อเท็จจริงแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาทางสังคม จิตวิทยาและการปกครอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการปกครอง บ้านเมืองของข้าราชการท้องถิ่นในอดีต จึงมีการร่วมตัวกันขึ้นเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ ไม่ยอมรับการปกครองของรัฐบาล ใช้เงื่อนไขสังคมปลุกระดมมวลชน โดยแอบอ้างความแตกต่างระหว่างศาสนา พุทธและศาสนาอิสลาม ความแตกต่างทางภาษา ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและจารีตประเพณี แอบอ้างประวัติศาสตร์ อ้างอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน เพื่อสร้างความแตกแยก และหวังผลประโยชน์ทางการเมือง รวมทั้งผลประโยชน์อันเกิดมาจากความไม่สงบ เช่น การเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากประชาชน และการรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แนวความคิดในการแบ่งแยกดินแดนยังไม่หมดไป มีการจัดตั้งขบวนการหรือองค์กรหลายกลุ่มหลายชื่อ เช่น บีเอ็นพีพี บีอาร์เอ็น พูโล พูโลใหม่ มูจาฮิดีนปัตตานี เบอร์ซาตู เป็นต้น

สถานการณ์การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ 2538 - มกราคม พ.ศ 2547

เมื่อ พ.ศ 2538 กอ.รมน. ภาค 4 ได้ขออนุมัติเปลี่ยนชื่อขบวนการโจรก่อการร้ายเป็นโจรก่อการร้ายและลดระดับการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายของฝ่ายรัฐบาลลง ขบวนการโจรก่อการร้ายหรือโจรก่อการร้ายกลายเป็นโจรธรรมดา เป็นการประมาณการข่าวกรองที่มีความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง เพราะนำมาสู่การกำหนดนโยบายการรักษาความมั่นคงภายใต้ของรัฐบาลที่ผิดพลาด โดยเฉพาะการนำกำลังเข้าไปแก้ไขปัญหาคือ การใช้กำลังตำรวจเข้าไปใช้แทนกำลังทหาร

ฝ่ายก่อความไม่สงบหรือขบวนการโจรก่อการร้าย ได้ฉกฉวยโอกาสในห้วงปี 2538 – 2546 ดำเนินการพัฒนายุทธวิธีและแนวทางการต่อสู้ที่แหลมคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อก่อตั้งรัฐบาลปัตตานีอย่างชัดเจน

จากสถานการณ์ที่ผู้ก่อความไม่สงบ หรือขบวนการโจรก่อการร้ายได้เผาโรงเรียน 20 แห่ง และเข้าโจมตีค่ายทหาร ยึดปืนและฆ่าทหารตาย 4 คน เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ที่ จ. นราธิวาส เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าเป็นการกระทำของขบวนการโจรก่อการร้ายที่มีการจัด การฝึก การวางแผน การปฏิบัติการที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย ส่วนนำกองกำลังติดอาวุธ และแนวร่วมขบวนการเป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานร่วมกันอย่างได้ผลสูงสุด ซึ่งการปฏิบัติการโจมตีต่อค่ายทหารและยึดอาวุธปืน

เผาโรงเรียน เป็นการปฏิบัติทางทหารเพื่อหยั่งจิตความสามารถรักษาความมั่นคงของรัฐบาล และการทดสอบแนวความคิดในการต่อสู้เพื่อตั้งรัฐปัตตานี

แม้ว่าขบวนการติดอาวุธเหล่านี้จะถูกภาครัฐปราบปรามอย่างหนักตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แต่แนวคิดหรืออุดมการณ์นี้ยังคงอยู่ตราบใดที่วิญญาณแห่งญิฮาด (แนวคิดที่ใช้แบบอ้างในการปลุกกระดม) ยังสถิตอยู่ในดวงใจของพวกเขา และผู้ที่รอคิวที่จะตายอย่างพวกเขา ยังคงมีอยู่ ดังที่ คัมภีร์อัล - กรอานระบุว่า “ในระหว่างมูมิน (มุสลิมที่เปี่ยมล้นด้วยความศรัทธา) นั้นมีบางคนได้ปฏิบัติตามที่พวกเขาได้ให้คำมั่นสัญญา (ตายในหนทางของพระเจ้า) และในจำนวนพวกเขาเหล่านั้นได้ตายไปในระหว่างพวกเขา (อีก) ที่กำลังรอคิว และพวกเขาไม่มีการเปลี่ยนแปลงสัญญา (คัมภีร์อัล - กรอาน : บทอะหซอบ : โองการ 23)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็นสัญญาณให้ทราบว่า แนวคิดหรืออุดมการณ์นี้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่นท่าทายอำนาจรัฐ การกระทำที่อุกอาจ ปล้นวางระเบิด เผาโรงเรียน ฆ่าเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผู้บริสุทธิ์แบบรายวัน ได้สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทั้งประเทศ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่ซบเซา ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ต้องอยู่อย่างหวาดกลัวและระแวงระวังตลอดเวลา

กว่าหนึ่งปีที่เนื้อหาข่าวและภาพข่าวของความรุนแรง และความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าสร้างความเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจให้กับครอบครัวผู้สูญเสียและประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมที่เคยอาศัยอยู่อย่างสงบสุข เกรงครัดในศาสนาและจารีตประเพณี กลับต้องถูกสังคมตั้งคำถาม และประนามการกระทำจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การก่อความไม่สงบ แต่ถูกเหมารวมกับผู้ก่อความไม่สงบที่นับถือศาสนาอิสลาม เช่นกันด้วยการสะท้อนและถ่ายทอดเนื้อหาข่าวและภาพข่าวที่เน้นความรุนแรงของเหตุการณ์ เช่น ความโหดเหี้ยม ความสูญเสีย ความล้าหลัง ความเชื่องมง่าย เป็นต้น ให้สาธารณชนได้รับทราบตามทัศนยะของสื่อมวลชน ที่อาจถูกแทรกซึมด้วยทัศนคติที่แตกต่างของแต่ละบุคคล โดยเนื้อหาข่าวและภาพข่าวส่วนใหญ่พาดพิงและกระทบต่อความเชื่อของศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ไม่มีโอกาสในการตอบโต้ หรือ ชี้แจงแก้ไขข้อเท็จจริงที่ถูกต้องให้กับสาธารณชนได้รับทราบ ซึ่งดูเหมือนจะขัดแย้งกับบทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนยึดถือปฏิบัติ คือ หน้าที่หลักในการรายงานข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ

ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับผู้คนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างชาติให้เป็นเอกภาพ กรณีที่ในสังคมมีความหลากหลายทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ การเสนอข่าวสารอย่างสร้างสรรค์จะทำให้เกิดความปรองดองกันของคนในชาติ ทั้งนี้ด้วยสังคมใดก็ตามที่ขาดความเป็นเอกภาพภายในชาติไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โอกาสที่จะพัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองก็จะเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้เลย

ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการสื่อสารความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มชนต่างๆ สร้างความเป็นปึกแผ่นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของประชาชนนำมาซึ่งเอกภาพของคนในชาติจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมาก อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วในสังคมหนึ่งๆ นั้น สื่อมวลชนไม่สามารถรายงานข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่มีหลากหลายในสังคมได้เสมอไป เพราะแต่ละสังคมนั้นมีความสลับซับซ้อนและมีความแตกต่างกันระหว่างผู้คนในสังคม จึงทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนได้ทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนความเป็นจริงของสังคมหรือสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างถูกต้องเสมอไป ดังความเชื่อเดิมที่มีมาแต่อดีต ทั้งนี้เพราะว่าแท้จริงแล้วเนื้อหาข่าวสารเหตุการณ์ที่ปรากฏในสื่อต่างๆ มักมีความเบี่ยงเบนออกไปจากความเป็นจริงอยู่เสมอ ทั้งนี้ด้วยปัจจัยหลายประการที่ทำให้สื่อมวลชนรายงานข่าวเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงหรือมีอคติต่อเหตุการณ์และสถานที่ เช่น ปัจจัยด้านนโยบายขององค์กร

สื่อข่าว การให้คุณค่าข่าว แหล่งข่าว การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

การที่สื่อมวลชนไม่สามารถรายงานข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นภาพในทางลบ หรือนำเสนอภาพเดิมหลายครั้ง หรือเป็นภาพพิมพ์เดียวกัน ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้อ่านข่าวสารต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้ โดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เลือกสรรเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาชิ้นหนึ่งก่อนนำเสนอ และสิ่งที่นำเสนอได้ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้คน

ดังนั้นทวิวิชาการแควดวงสื่อสารมวลชนจำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในข่าวให้มีอิทธิพลต่อการรับรู้และทัศนคติของสิ่งนั้น ไม่ว่าจะภาพดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ประสบการณ์ตรงของเราไม่สามารถรับทราบได้โดยตรง ทั้งนี้ผลแห่งการสะท้อนภาพที่บิดเบี้ยวก่อให้เกิดผลต่อการรับรู้ของผู้อ่าน ทำให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนภาพในใจที่มีต่อบุคคลหรือกลุ่มคนในข่าวผิดไปจากความเป็นจริง สื่อมวลชนอาจกลายเป็นผู้สร้างความแปลกแยกแตกต่างกันระหว่างชนกลุ่มต่างๆ ในสังคม และการนำเสนอข่าวสารที่ไม่เป็นกลาง

มีอคติ หรือนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์อย่างไม่ถูกต้องยอมทำให้เกิดปัญหาของชนกลุ่มต่างๆ นั้น ไม่ได้รับการแก้ไขและเป็นปัญหาที่ยืดเยื้ออยู่ช้านานตาปี เจกเช่นกับการรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ ต่างให้ความสนใจติดตามและนำเสนอข่าวสารอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นที่มาของความหลากหลายของประเด็นข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอาจทำให้ผู้รับข่าวสารเกิดความสับสนในข้อเท็จจริงว่าข่าวสารใดมีเนื้อหาที่ถูกต้องมากที่สุด และกว่าที่จะทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้องก็อาจเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์นั้นๆ จนฝังลึกยากที่จะเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดนั้นได้ โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง จากการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ชาวไทยมุสลิม ที่เฝ้ามองและติดตามการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างใกล้ชิด แม้ว่าข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอในบางเหตุการณ์ อาจไม่ตรงตามข้อเท็จจริงที่เขาเหล่านั้นรับรู้ถึงที่มา และความ เป็นไปในฐานะเจ้าของพื้นที่ โดยที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถแก้ไข หรือตอบโต้สิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนออย่างบิดเบือนให้มีความถูกต้อง หรือใกล้เคียงข้อเท็จจริงมากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ จึงนำมาสู่ความสนใจในการศึกษาถึงทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน กรณีศึกษา สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อทำให้ทราบถึงปัจจัยใดที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติดังกล่าวต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ตลอดจนในทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นข่าวสารใดที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอ ตามปัญหาวิจัยที่นำเสนอต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทัศนคติอย่างไรต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. มีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทัศนคติดังกล่าวต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ในทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประเด็นข่าวสารใดที่เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอ

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติกล่าวต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงประเด็นข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติกล่าวต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ทำให้ทราบถึงประเด็นข่าวสารที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการทำงาน จริยธรรม คุณธรรม ของสื่อมวลชน
5. ทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
6. เพื่อเป็นบทสะท้อนการทำงานให้สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จ. ปัตตานี จ. ยะลา และ จ. นราธิวาส ต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์

ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และ สื่อวิทยุ ที่เผยแพร่ในประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2548

1.6 นิยามคำศัพท์

ชาวไทยมุสลิม หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและมีถิ่นฐานอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จ. ปัตตานี จ. ยะลา และ จ. นราธิวาส

ทัศนคติของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน หมายถึง ความคิดเห็นของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่แสดงออกมาต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านเนื้อหาข่าวและภาพข่าว

สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตหรือทรัพย์สิน ตลอดจนกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เช่น การลอบวางระเบิด การเผาทำลายสถานที่ต่างๆ การลอบสังหารเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์ เป็นต้น โดยสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เหตุการณ์ในช่วงเวลา เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2548

ปัจจัยที่กำหนดการให้ความหมาย หมายถึง ความเคลื่อนไหวต่างๆ ในระบบสังคมและวัฒนธรรม ที่มีส่วนกำหนดกระบวนการและกรอบอ้างอิงของการให้ความหมายการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในที่นี้หมายถึง ปัจจัยด้านศาสนา และ ปัจจัยด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน หมายถึง การรายงานข่าวเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 – เดือนเมษายน พ.ศ. 2548

สื่อมวลชน หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ประกอบกิจการสื่อสารมวลชนด้วยการนำเสนอเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง สื่อส่วนกลาง ที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เปิดรับข่าวสาร คือ สื่อหนังสือพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

หนังสือพิมพ์ข่าวสด หนังสือพิมพ์คมชัดลึก หนังสือพิมพ์มติชน สื่อโทรทัศน์ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ไอทีวี และสื่อวิทยุ ได้แก่ สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์

ประเด็นข่าวสาร หมายถึง หัวข้อข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ

เนื้อหาในทิศทางลบ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาเหตุการณ์ของชาวไทยมุสลิมในทิศทางลบ ทำให้รู้สึกไม่ดีกับชาวมุสลิมในเหตุการณ์นั้นๆ เช่น ตีตึง ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน เป็นต้น ตลอดจนการให้ภาพของชาวไทยมุสลิมในเหตุการณ์ออกมาในด้านลบต่างๆ เช่น เป็นตัวก่อปัญหา ก่อความวุ่นวาย เป็นผู้ร้าย ในเหตุการณ์ที่นำเสนอ เป็นต้น